

Dešimtainę trupmeną dalijame iš natūralaus skaičiaus (5 klasei)

• Dešimtainė trupmena iš natūraliojo skaičiaus dalijama taip:

1. Dalijama kaip natūralusis skaičius iš natūraliojo skaičiaus.
2. Dalinyje padalijama sveikoji dalis (iki kablelio), tada dalmenyje dedamas kablelis ir toliau dalijama trupmeninė dalis.
3. Jei gaunama liekana, prie jos prirašomas nulis ir dalijama toliau.

$$\begin{array}{r}
 \text{daliny} \quad \text{daliklis} \\
 \begin{array}{r}
 124,2 \quad | \quad 12 \\
 \underline{12} \quad 10,35 \quad \leftarrow \text{dalmuo} \\
 -4 \\
 0 \\
 \underline{42} \\
 -36 \\
 \underline{60} \quad \leftarrow \text{prie liekanos prirašome nulį} \\
 \underline{60} \\
 0
 \end{array}
 \end{array}$$

• Skaičių dalijant iš 10, 100, 1 000 ir t. t., kablelis perkeliama į kairę per tiek skaitmenų, kiek skaičius, iš kurio dalijama, turi nulių.

$$263,4 : 100 = 2,634$$

du nuliai, todėl per dvi vietas

• Prisiminkime, kad dalyba iš nulio (nulis – ne natūralusis skaičius) negalima. Nulį dalijant iš bet kurio skaičiaus visada gaunamas nulis.

$4,3 : 0 = \text{dalyba negalima}$, bet $0 : 4,3 = 0$.

Pavyzdžiai

① Padalykime kampu:
 $24,6 : 2$.

$$\begin{array}{r}
 24,6 \quad | \quad 2 \\
 \underline{2} \quad 12,3 \\
 -4 \\
 4 \\
 \underline{6} \\
 -6 \\
 0
 \end{array}$$

Ats. 12,3.

② Apskaičiuokime skaičių
 $55,26$ ir 9 dalmenį.

$$\begin{array}{r}
 55,26 \quad | \quad 9 \\
 \underline{54} \quad 6,14 \\
 -12 \\
 9 \\
 \underline{36} \\
 -36 \\
 0
 \end{array}$$

Ats. 6,14.

③ 14 vienodos masės monetų sveria
 $42,98$ g. Kokia vienos monetos masė?

$$\begin{array}{r}
 42,98 \quad | \quad 14 \\
 \underline{42} \quad 3,07 \\
 -9 \\
 0 \\
 \underline{98} \\
 -98 \\
 0
 \end{array}$$

Ats. 3,07 g.

4

$$\begin{array}{r}
 253,6 \quad | \quad 8 \\
 \underline{24} \quad 31, \\
 13 \\
 -8 \\
 \underline{5}
 \end{array}
 \quad \rightarrow \quad
 \begin{array}{r}
 253,6 \quad | \quad 8 \\
 \underline{24} \quad 31,7 \\
 13 \\
 -8 \\
 \underline{56} \\
 -56 \\
 0
 \end{array}$$

↑
Rašome kablelį ir dalijame toliau

Nepamirškite, mokomės dalinti kampu!

Uždavinius spręskite sąsiuvinyje ir užpildykite pateiktas uždavinio sprendimo formas!

Vaizdo pamoka:

<https://www.youtube.com/watch?v=CWjq6xFreGk>

1. Kuriuo atveju – A, B, C ar D – dešimtainė trupmena 13,6 padalyta iš 4 teisingai?

A
$$\begin{array}{r} 13,6 \overline{) 4} \\ \underline{8} \\ 5 \\ \underline{4} \\ 16 \\ \underline{16} \\ 0 \end{array}$$

B
$$\begin{array}{r} 13,6 \overline{) 4} \\ \underline{12} \\ 16 \\ \underline{16} \\ 0 \end{array}$$

C
$$\begin{array}{r} 13,6 \overline{) 4} \\ \underline{12} \\ 16 \\ \underline{16} \\ 0 \end{array}$$

D
$$\begin{array}{r} 13,6 \overline{) 4} \\ \underline{12} \\ 1 \\ \underline{0} \\ 16 \\ \underline{16} \\ 0 \end{array}$$

2. Padėkite kablelius dalmenyse:

a)
$$\begin{array}{r} 3,6 \overline{) 3} \\ \underline{6} \\ 6 \\ \underline{6} \\ 0 \end{array}$$

b)
$$\begin{array}{r} 84,2 \overline{) 4} \\ \underline{8} \\ 4 \\ \underline{4} \\ 2 \\ \underline{0} \\ 20 \\ \underline{20} \\ 0 \end{array}$$

c)
$$\begin{array}{r} 147,21 \overline{) 7} \\ \underline{14} \\ 7 \\ \underline{7} \\ 2 \\ \underline{0} \\ 21 \\ \underline{21} \\ 0 \end{array}$$

d)
$$\begin{array}{r} 585,75 \overline{) 15} \\ \underline{45} \\ 135 \\ \underline{135} \\ 7 \\ \underline{0} \\ 75 \\ \underline{75} \\ 0 \end{array}$$

3. Padalykite.

a)
$$\begin{array}{r} \square \square \square \overline{) 10,5} \\ \underline{\square\square} \\ \square\square \\ \underline{\square\square} \\ \square \\ \underline{\square} \\   \end{array}$$

b)
$$\begin{array}{r} \square \square \square \overline{) 17,2} \\ \underline{\square\square} \\ \square\square \\ \underline{\square\square} \\ \square \\ \underline{\square} \\   \end{array}$$

c)
$$\begin{array}{r} \square \square \square \overline{) 48,32} \\ \underline{\square\square} \\ \square\square \\ \underline{\square\square} \\ \square \\ \underline{\square} \\   \end{array}$$

d)
$$\begin{array}{r} \square \square \square \overline{) 38,4} \\ \underline{\square\square} \\ \square\square \\ \underline{\square\square} \\ \square \\ \underline{\square} \\   \end{array}$$

4. Naudodamiesi paveikslėlio duomenimis, apskaičiuokite, kiek kainuoja:
a) vienas indelis jogurto;   b) viena skardinė gėrimo.

Užrašykite veiksma:

Užrašykite veiksma:

Ats.: Eur

Ats.: Eur

5. Padalykite, o tada suformuluokite taisyklę, kaip dešimtainę trupmeną galima padalyti iš 10, 100, 1000, ...

$$42,3 : 10 = 4,23;$$
$$42,3 : 100 = 0,423;$$
$$42,3 : 1000 = 0,0423.$$

a) $215,8 : 10 =$ b) $34,7 : 10 =$ c) $2,3 : 10 =$
 $215,8 : 100 =$ $34,7 : 100 =$ $2,3 : 100 =$
 $215,8 : 1000 =$ $34,7 : 1000 =$ $2,3 : 1000 =$

6. Kokius skaičius įrašytumėte vietoj langelių:

a) $3,33 : \square = 0,333;$ b) $\square : 10 = 24,45;$ c) $\square : 100 = 1;$
d) $0,15 : \square = 0,015;$ e) $\square : 1000 = 1,0529;$ f) $6,52 : \square = 0,00652;$

7. Lukas naujiems mokslo metams parduotuvėje pirkė sąsiuvinių:

12 vnt. liniuotų už 2,40 Eur;

8 vnt. languotų už 1,20 Eur;

6 vnt. piešimo – už 1,50 Eur.

Kurie sąsiuviniai pigiausi? Pažymėkite.

8. Per 4 darbo dienas Linas uždirbo 217 Eur. Koks buvo Lino vienos dienos uždarbis?

Ats.: Eur

9. a) Apskaičiuokite kvadrato kraštinės ilgį, jei jo perimetras lygus 21,2 dm.

Ats.: a = dm

b) Apskaičiuokite stačiakampio plotį, jei jo ilgis yra 6 cm, o plotas lygus 15 cm^2 .

Ats.: b = cm

10. Kamilė dėlioja kiaušinius į dėžutes. Jų turi devyniasdešimt aštuonis. Kiekvienoje dėžutėje telpa po 6 kiaušinius. Kiek mažiausiai dėžučių reikia visiems kiaušiniams sudėti?

Užrašykite sprendimą.

Ats.: dėžučių.

Darbo įsivertinimas